

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Minerva, sive de causis latinae linguae commentarius

**Sánchez, Francisco
Schoppe, Caspar
Perizonius, Jacobus
Franequera, 1687**

Regulae generales

[urn:nbn:de:bsz:31-109138](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109138)

„ in vineula, vel in carcerem, intelligimus:
 „ qui civis Romani erant, subauditur dabantur; si
 „ Siculi essent, subauditur rei; tum si eorum legibus
 „ dari oporteret, subauditur iudicia: qui Siculi,
 „ subauditur, erant iudices; si cives Romani es-
 „ sent, subauditur, rei. Sic Terentius, Hic in no-
 „ xa est: hic ad defendendam causam adest: cum ille
 „ est, hic praesto est: tradunt operas mutuas. Hæc
 „ Ascon, qui in verbis illis Terentii, cum ille
 „ est, suppleendum monet, reus. Etiam Dona-
 „ tus in illud Hecyr, act. 2. sc. 2. Ego sum ani-
 „ mo leni natus, sic annotat; hoc non est plenum:
 „ nam cum dicimus, sum animo leni, ellipticè pro-
 „ fertur: & mox scena proxima; Quod me accu-
 „ sat nunc vir, sum extra noxiam. ibid. Donatus;
 „ Deest. In eo, ut sit, in eo quod me accusat:
 „ & Eunuch. act. 5. sc. 2. Desinas: Ibi Dona-
 „ tus: Deest. Fac, ut sit, Fac desinas: & A-
 „ delph. act. 3. sc. 2. Nunc illud est, quod si omnes
 „ omnia sua consilia conferant, auxilii nihil afferant:
 „ ibid. Donatus; significat, nunc tale nego-
 „ tium est, nunc tale periculum est.]

Regule generales.

PLato in dialogo de Ente asserit, sine no-
 mine & verbo nullam effici posse oratio-
 nem: multa enim nomina, ut, leo, ca-
 nis, capra, nihil indicant; quemadmodum nec
 multa verba; ut, currit, ambulat, movetur.
 Idem docet Arist. 2. Perihier. Quare verbum
 sine supposito nihil significabit.

* Curritur, sedetur, statur, deest, cursus,

B b 3

set

* Curritur, sedetur, statur &c.] Vide quæ notavimus pag.
 205. & 318. 319. Ubi ostendimus, hæc tamen ex abu-
 su

su

Nominativus cognatus. *sessio, statio; vel potius, currere, sedere, stare.*
Sic in omnibus, quæ Grammatici pessimè
vocarunt *Impersonalia passivæ vocis.* Vide supra
c. 1. l. 3.

Nominativus cognatus. Idem intellige in verbis, quæ dicuntur *Naturæ;* ut, *pluit, ningit, lucefcit,* subaudi, *pluvia, nix, lux.* Vide cap. 1. lib. 3.

Nominativus cognatus. Idem in illis quinque, *miseret, tædet, pudet, piget, pœnitet.* Est enim, teste Prisciano, *miseret me tui, * misericordia tenet me tui; & tædet me ciborum, tædium ciborum tædet me.* Verba igitur activa sunt, in quibus intelligitur *misericordia, tædium, pudor, pigritia, poena.* Vide cap. 3. lib. 2.

† Jam igitur si in passiva intelligitur nomi-

su quodam à Veteribus adhibita, tanquam si non essent vere personalia: h. e. sine ullo respectu Nominativi, qui vel per Ellipsin præcedere debeat; & proinde tanquam sola per se sensum aliquem perficientia. Si qua tamen statuenda sit Ellipsis Nominativi, deesse *Negotium.*

* *Misericordia tenet me tui*] Immo vero sensus est, *miseria tua, vel malum tuum miseret me, seu facit memiserum tui in vicem.* Quomodo Terent. *Menedem vicem miseret me,* scil. calamitas, seu miseria ejus. Nam æque in his potest alienus Nominativus perpetuo intelligi, ac in quibusdam Verbis alienus Accusativus. Veluti quum *Merere* in militia simpliciter dicitur pro *merere stipendium,* & similia. Vide me pag. 227. At *Tædet me ciborum* explicandum per supplementum *negotium,* quasi dictum esset, *Negotium ciborum tædet me,* plane eadem Ellipsi, qua dicitur, *Veni in mentem ejus tui,* &c. Vide pag. 117.

† *Jam igitur si &c.*] Cum in passivis Impersonalibus non intelligatur Nominativus Cognatus, uti supra pag. 207. & 218. monuimus, nulla est consequentia, quæ hinc elicitur. Sed & illud ipsum, quod hinc eliciendo ponitur, falsum esse demonstravimus pag. 204. ubi rationem Accusativi Cognati quando occurrit, per Ellipsin plerumque explicandi, dedimus. Sed & agnoscenda esse in Grammatica arte Verba vere Neutra ad cap. 1. & maxime-

minativus cognatus, illud etiam sequitur, & Priscianus ipse fatetur, ut accusativus cognatus intelligatur in verbis, quæ Grammatici vocant *absoluta*, quum mera sint activa; ut, *curro, ambulo, sedeo*, supple, *cursum, ambulationem, sessionem, &c.* Sed hic accusativus pleonasmum fugiendi causa non apponitur; sed cum adjectivo necessario adhibetur: ut, *hilarem vitam vivis; bonum certamen certavi.* Itaque omnia verba sunt activa, aut passiva: nam teste Aristotele, omnis motus aut actio est, aut passio, nihil medium est. Vide supra cap. I. lib. 3.

Porro nomen verbi cognatum duplex est: nam *lectio, & legere*, verbalia sunt, à *lego*; sicut *amare, & amatio* ab *amo*. Itaque dicitur, *curro cursum, vel currere, & cursus curritur, vel currere curritur*: nam eodem Prisciano teste, infinitum ipsum, *nomen verbi* ab antiquis dicebatur. Itaque *bonum est legere, & bona est lectio*, nihil omnino differunt. Idem docet Eustathius primo Iliad. pag. 654.

Quando igitur nomen tibi verbale defuerit, aptissime recures ad infinitum ipsius verbi, ne cogaris rem agentem ostendere, quæ nihil agat, aut causam sine effectu: nam si *Cato vivit, vitam vivit, vel vivere: & placet placere: & vadit vadere: pergit pergere: & caret carere, &c.* * Hoc apud Hebræos non esset difficile

B b 4

pro-

xime 3. libri III. clarissime docuimus. Infiniti quoque Cognati Ellipsis, quam pene perpetuam in Neutris statuunt Sanctius & Scioppius, refutavimus ad pag. 259.

* Hoc apud Hebræos & Latinos Infinitum plerumque sustinet vicem non Accusativi, sed Ablativi. Cum Hebræi dicunt מוֹתוּת מוֹתוּת *exponendum, non morieris mortem,*

ut

Idem nomen. Idem nomen, si post verbum substantivum sequatur adjectivum, aut genitivus, necessario subauditur; ut, *hoc pecus est regum*, vel *regis*, valet, *hoc pecus est pecus regum*, vel *pecus regis*. Cic. pro Mil. *Cæsaris potentiam suam potentiam esse dicebat*: idem pro Marcell. *Tua enim cautio nostra cautio est*: idem 2. Tuscul. *Non ego dolorem, dolorem esse nego*: pro Marcel. *Quis est qui non intelligat, tua salute contineri suam*, & est *unius tui vita pendere omnium*. Terent. Hecyr. *Verum id vitium nunquam decrevi esse adolescentiæ*; supple *vitium*, ut ait ibi Donatus. Plaut. Caf. *Nunquam edepol jejanium, jejunium est*. Cic. 1. Nar. Deor. *Itaque in illis selectis, brevibusque sententiis hæc prior sententia est*. Ovid. *Pendet & à vestra nostra salute salus*. Terent. Heaut. *Assimulabimus tuam amicam hujus esse amicam*. Et in facris; *Domus mea, domus orationis est*: & iterum; *Domus mea domus orationis vacabitur*. Joan. 7. *Mea doctrina non est mea, sed ejus, qui misit me, patris*: & Psalm. 137. *Laudate Dominum, quia bonus, subaudi Dominus*: ita dicimus; *hic non est honor, sed onus*, [id est, hic honor non est honor:] *hoc non est munus, sed pæna*. id est, hoc munus non est munus. Lucan. *Neque enim ista vocari prælia iusta debet*. Terent. *Vis est hæc quidem*. Stultè igitur præcipiunt Grammatici, verbum est, regere genitivum: stultius etiam Dialectici, qui docent, *accidens prædicari posse de substantia*; ut, *Cicero est albus*: quod falsum est; nam *Cicero est albus*, & *Cicero est homo albus*, non differunt, nec plura verba hic, quàm illic enumerantur, alioqui si nil intelligas, sonabit, *Cicero est albus Cicero*. Vide infra, Homo.

Idem nomen. Ubi genitivus ab adjectivo videtur discrepare, præcipiunt isti, esse Gracisimum, aut

AN-

Antiptosim; ut, *multos militum amisit*, id est, multos milites. Horatius libro 2. Satyr. 2. *Corruptus vanis rerum*, id est, vanis rebus: idem 4. Carm. *Virginum primæ*: ibidem; *Nec tu pessima munerum ferres*. Vide Lamb. lib. 4. Oda 12. Lucanus libro 2. *Minimas rerum discordia turbat*, id est, minimas res. „ [Propert. *Omnia non pariter rerum sunt omnibus apta*; pro, omnes res, subaudiendo *negotia*. Ovid. *Omnia sunt hominum tenui pendencia filo*, id est, omnes homines. Vide infra, *Negotium*.] Sed non ita est; nunquam enim adjectivum sine substantivo erit; supplendum igitur idem nomen: Livius lib. 9. dec. 4. *Neque earum rerum ullam rem, in quas iurejurando obligati erant, in se, aut in alios admiserant*. „ [Plaut. Men. act. 5. sc. 2. *Summum forem detestor. SE. quæ de re rerum omnium?*] Sed in huiusmodi genitivis præter substantivum, quod intelligi dicimus, deest etiam ex numero; ut jam docebimus.

In omni partitione, quæ fit per verbum, aut per nomina positiva, comparativa, superlativa, aut numeralia, aut denique quoquo modo, si genitivus sit, regitur ab his particulis, ex numero; ut, *Hispanorum alii vigilant, alii student, quidam boni, quidam mali, quidam fortiores, alii fortissimi: qui vestrum? alter horum, subaudi ex numero*. Plin. lib. 8. cap. 48. *Lanarum nigrae nullum colorem bibunt*. Lucan. *minimas rerum discordia turbat*, id est, minimas res ex numero rerum. „ [Livius; *Macedonum omnibus, & quibusdam Anariorum ut manerent persuasit*. Plinius; *Piscium omnibus serrati dentes*. Dictys lib. 1. *Interim apud Trojam legatorum Palamedes ad Priamum adiit*. „ & lib. 2. *Reliquis presentibus Grecorum, Melampus verba facit, solo omnium Deiphobo Hecubæ assen-*

Ex numero.

„*assensu*] Cicero 2. Officior. *Sed omnium societatum nulla prestantior, nulla firmitior, &c.* Sueton. in Galba 10. *Alarion altera aegre retenta in officio.* In omnibus his, & similibus, deest, ex numero; Martial. lib. 6. *Censor maxime, principumque princeps.* Unde licebit exhibere Grammatistas, qui pueris inculcant, superlativa regere genitivum, & comparativa inter duo; quasi genitivus ille regatur à superlativo, aut comparativa solum inter duo cum genitivo reperiantur, quum sit frequens, & usitatum; *major fratrum, belluarum prudentior, animalium fortiora;* sed ubique deest, ex numero, ut exempla subjecta docebunt. Cæsar. 2. Gall. *Ex numero adversariorum circiter sexcentis interfectis:* ibid. *Ex eo numero navium nulla desiderata est:* idem 3. Civil. *Milites ex numero agrotorum ignominiam non tulerunt.* Cic. 2. Agrar. *Quorum ex eo numero, qui per eos annos consules fuerunt, multi mortui sint, id est, multi eorum:* idem 2. Fin. *Quorum e numero primus est ausus Leontinus Gorgias, &c.* idem 1. Orat. *Homo ex numero disertorum postulabat;* idem in Oeconomico, citante Priscian. *Nemo ex eo numero hominum, qui apud nos eo numero dignantur.* Valer. Maxim. lib. 5. cap. 4. *Quum unus e numero Persarum:* idem lib. 6. cap. 2. *hominibus, e quorum turba duos retulisse abunde erit.* Ovid. Metamorph. *Fuit audacissimus omni De numero Lycabas:* idem in epist. *Quarum de populo nulla relicta tibi est:* idem 4. Metamorph. *Excipit unus Ex numero procerum, quærens cur una sororum, &c.* Virgilius 8. Æneid. *Quorum de numero qui sese in bella sequantur, Prestantes virtute legit:* idem 5. Æneid. *Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit.* „[Propertius; *E quarum numero me contigit una Dearum.*] Juvenal. Satyr. 6.

Quædam de numero lamiarum. Apulejus 2. Florid.
 Hippias e numero sophistarum artium multitudine prior
 omnibus. Idem ostendit & præpositio; ut,
 ex omnibus doctissimus. Valer. Maxim. lib. 3. Erat
 autem is ex triginta tyrannis crudelissimus. Plinius
 lib. 21. cap. 9. Tertium ex omnibus minutissimum.
 Ridicula verò sunt, quæ inculcat Valla de
 Unus, & Solus, lib. 3. cap. 67. esse scilicet no-
 mina duo ex natura superlativorum, regere-
 que genitivum; ut, *primus omnium*: quasi verò
 non etiam Horatius dixerit; *Sapientum octavus*.
 & Martial. lib. 8. *Nona sororum*. Rectius Thom.
 Linacer lib. 6. Nomen, inquit, cum præpositione
 deest, ut ante tales genitivos; *Animalium fortiora*,
 quibus est sanguis crassior: *subauditur enim de*
 numero, *vel ex numero*. Hæc ille. Jam igitur
 contra Grammaticas colligamus, compa-
 rativorum, & superlativorum genitivos,
 (nisi sint sui positivi, ut, *avidior pecuniarum*)
 ab illis nequaquam regi, imò nec ad illa quic-
 quam attinere. An non risu res digna est,
 quum Valla, & Grammatici docent, in his
 orationibus; *fortiores Trojanorum superavit*, &
fortissimos Trojanorum superavit, in priore esse ge-
 nitivum partitionis, in posteriore minime?
 Sed horum infaniam alibi exagitavimus cap.
 II. lib. 2.

In primis, & secundis personis, quia ru-
 sticè, nisi discretionis, aut alia impellente
 causa, suppositum apponitur, elegantius sub-
 ticitur. „[Quærenti, *Quid facis?* responde-
 „tur, *Lego*: nam Grammaticè quidem, non
 „æquè tamen Latinè dicitur; *Quid tu facis?*
Ego lego.]

Quando suppositum agit in se, sæpissime,
 & eleganter subtricitur accusativi, *mè, te,*

se.

se; ut * *Nox præcipitat*, *hyems adventat*, *imber ingruit*, *nupsit regi*, *ille jam laetit*, *bene vertat*, *bene habet*. *Æneid. 2.* *per pectora cunctis insinuat pavore*, & *mox*; *Acingunt omnes operi*: & *mox*; *Et ruit Oceano nox*: *idem*; *Quis talia fundo temperet à lacrymis?* *Æneid. 10.* *Tum Zephyri posuere*. *Livius lib. 39.* *Mores quidem populi Rom. quantum mutaverint, vel hic dies argumento erit.* *Sueton.* *Quoties terra in orbe movisset.* [Cicero 9. ad Atticum; *Decimo quarto post die*, *quam ille Cæsus moverat.* *Jam ista,*] *Bene vertat*; *bene res vertat*: *bene habet*, *trita sunt*. *Ter.* *Quid multis moror*, *subaudi me*: *idem*; *Facile ut pro Eunuchis probes*, *subaudi te*: *idem* *Adelph.* *Tot res repente circumvallant*; *ubi Donatus docet*, *deesse se*. *Nec verum est*, *quod docet Servius*, & *alii Grammatici*, *esse aliqua verba activa pro passivis posita*; *ut*, *nox præcipitat*, *pro*, *præcipitatur*: & *volutentibus annis*, *pro*, *volutis*, &c. *Imo vero deest se*, *ut recte docet Linæcer*, & *sæpe exprimitur*. *Livius libro 3.* *Decad. 3.* *Nam & præcipitasse se quosdam non tolerantes famem constabat*. *Plinius libro 8. cap. 36.* *præcipitaturi se ex aliqua rupe*. *Terent. Adelph.* *Vide*, *ne ille huc prorsus se irruat.* [Valerius Maxim. libro 9. cap. 8. num. 1. *Quam temere se*

* *Nox præcipitat*] Ita *Florus IV. 2.* *Sic præcipitantibus satis prælio sumpta est Thessalia*. *Cic. Somn. Scip. cap. 5.* *Ubi Nilus præcipitat ex montibus*. *De Offic. I. 1.* *Qui libri jam illi fore æquarunt*, *Scilicet Nep. Thras. 2.* *Tempore ad comparandum dabo*. *Sall. Catil. 6.* *Imperium regum in superbiam vertit*. *Ubi Vide Notas*, *ut & Rivinum ad cap. 52.* *Tacit. Ann. XII. 29.* *Disturnitate in superbiam mutans*. *Cujus verbi similia exempla vide apud Putsch. ad Sall. Jug. 104.* *Gell. I. 17.* *At si*, *Explicente*, *diceret imperfecto & debili numero verborum sonus clauderet*. *de quo vide Gronov. Patrem ad Liv. XXII. 39.* *Adde &*, *quæ notavimus de hisce supra pag. 206. & 221.*

se Africanus superior ex Hispania duabus quinque-
 mibus trajecit ad Syphacem.] Virgil. *Seque ex ocu-
 lis avertit, & aufert: alibi supereilit, inquiring;*
Dixit, & avertens rosea ceruice refest. Varro lib.
 2. Rust. cap. 2. *Antequam calores, aut frigora*
se frerunt. Cæsar 2. Civil. *omnes se portis erumpunt.*
 Virg. 1. Georg. *Diversi erumpunt sese radis;*
 idem suppressit 4. Georg. *Erumpunt portis: idem*
Ceiri; Nam qua se ad patriam tendebat semita lumen.
 Persius Satyr. 5. *Vertentem sese frustra sectabere*
caulium. Virgilius sæpe reticet accusativum;
 ut. 3. Georg. *Et tota solidam in glaciem vertere*
lacuna, subaudi se: idem; Ingemnant Austri:
 idem; *Tum prora avertit: idem; Inclinat forrona*
ducum. Celsus lib. 3. *Inclinat se febris.* Vide
 in Thesaurio, *Inclino: idem Virgil. Alta non*
crede paludi, subaudi te Hinc illa trita, crede
mibi, subaudi te; non credo tue fidei, subaudi me.
 Cic. *Tum se emergit, & fertur illuc.* Suet. *Car-*
millius me evasit. Huc illa pertinent; *pluit, nungit,*
serenat, tonat; ut, pluvia pluit se, vel pluvia
pluit pluviam: nam etiam in multis potest ac-
cusativus cognatus intelligi: ut in sacris;
Gaudeat se tellus tantis illustrata fulgoribus: & fre-
quenter legimus Gaudere gaudium.

Aliquando intelligitur idem nomen, sed *Idem* na-
 aliter atque in superioribus. Plinius lib. 7. de men.
 Cicerone; *Omniun triumphorum lauream adepti ma-*
jorem, subaudi lauream, in sexto casu. Varro *Vide ad*
 lib. 2. Rust. de bubus; *Transmarini Epirotici non pag. 155.*
solum meliores totius Græciæ, sed etiam Italiæ, sub-
audi bubus. ibid. de canibus; Cibatus canis propior
hominis, quam ovus, subaudi cibatus. Plin. *Lana-*
tum nigra, &c. ut supra.

Sed non solum nomen, unde sæpe geniti- *Geniti-*
 vus pender, subticetur, sed ipse etiam geni- *vincantel-*
 ti. *lectus.*

tivus, quod adnotatu dignum est. Qua de re est elegantissimus Ciceronis locus, qui nostrum supplendi doctrinam maximè illustrat, in 2. lib. Natur. Deorum; *Sed id*, inquit, *præcise dicitur, ut si quis dicat*, Athenienium rempublicam consilio regi, *desit illud*. Areopagi: *sic quum dicimus*, providentia mundum administrari, *desse arbitrator*, Deorum: *Pleni autem, & perfecte sic dici existimato*; Providentia Deorum mundum administrari. *Hæc Cicer.* Horat. *Milia frumenti tua triveris area centum, subaudi modicum: idem; Callidus huic signo ponebam milia centum, supple sestertium: idem; milia tum pransi tria repsumus, subaudi passuum.* Pers. Satyr. 6. *Dis igitur, genioque ducus centum paria ob res Egægræ gestas induco, subaudi bovum.*

Ellipsis nominum, & Participiorum, ordine Alphabetico.

Adjectiva nomina nunquam fiunt substantiva, ut male credidit Cæsar Scalliger; nam accidens non transit in substantiam. Vide, Ars. Nomina tamen propria undelibet trahuntur; ut, *Filius, Julianus, Fulianus*, nomina sunt Imperatorum; & *Cædo* alteram, nomen centurionis. [Recte proinde Charifus; *In adjectivis*, inquit, *ab salute positis subaudiendum, quod quisque voluerit; sed nempe ad exempla legendis auctoribus observata.*] Itaque in omni adjectivo scrutabimur substantivum, hoc ordine.

Acinus, Colligere vinacea, vel vinaceos, tritum est apud autores rei rusticæ, subaudi *acinos*. Cic. *Sennum, vel necht, aut ex acino vinaceo*.
grans. Stellaris, Asterias, hierax, rubetarius, halætus.